

УМУРТҚА ПОҒОНАСИ ДЕГЕНЕРАТИВ – ДИСТРОФИК КАСАЛЛИКЛАРИНИ КЕЛТИРИБ ЧИҚАРУВЧИ ОМИЛЛАР

Нишонов Р. А.¹

Маҳкамов Н. Ж.²

доцент, PhD

¹Мехрож хусусий клиникаси бош врач

²Андижон давлат тиббиёт институти

[https://doi.org/ 10.5281/zenodo.6965523](https://doi.org/10.5281/zenodo.6965523)

Ҳозирги вақтда умуртқа поғонасининг дегенератив-дистрофик касалликлари энг кенг тарқалган сурункали касалликлар бўлиб, умуртқа сегментларини тўқималарида прогрессив дегенератив-дистрофик ўзгаришлар - УД, бўғинлар, бойламлар, суяк тўқималарининг дегенерацияси билан тавсифланади. Умуртқа поғонасида ривожланган оғир ортопедик ҳолатларда, неврологик ва ички органларнинг касалликлари билан намоён бўлади ва кўпинча ногиронликка олиб келади. Ҳар хил интенсивликдаги ўткир бел оғриғи аҳолининг 80-100% да учрайди. Беморларнинг 40% га яқини тиббий ёрдамга мурожаат қилишади. Маълумки, 30 йилдан кейин дунёдаги ҳар бешинчи одам умуртқа поғонасининг дегенератив-дистрофик касалликлари синдромларидан бири бўлган дискоген радикулитдан азият чекади.

Марказий Травматология ва ортопедия институти ва Москва соғлиқни сақлаш бошқармаси маълумотларига кўра, пойтахтда ҳар 1000 нафар катталарга 122 нафар бемор орқа мия дисфункцияси билан тўғри келади. Бел оғриғига сабаб бўладиган умуртқа поғонасидаги структуравий ўзгаришлар орасида қуйидагиларни ажратиш мумкин: дирилдоқ ядросининг чурраси; тор орқа мия канали; диск ёки экстрадиск патологияси туфайли беқарорлик; мушак-тоник ёки миофасиал синдром.

Сўнгги йилларда мамлакатимизда ҳам, хорижда ҳам ушбу муаммога бағишланган кўплаб симпозиум ва анжуманлар ўтказилаётгани бежиз эмас. Кўпгина статистик маълумотлар нафақат умуртқа поғонасининг дегенератив-дистрофик касалликларининг юқори частотаси, балки ушбу касалликларнинг частотасини камайтириш тенденциясининг йўқлиги ҳақида ҳам далолат беради. Кўпинча меҳнатга лаёқатли ёшдаги инсонларга таъсир қиладиган умуртқа поғонасининг дегенератив-дистрофик касалликлари меҳнат фаолиятини катта йўқотишларига ва кўпинча ногиронликка олиб келади. Фақат невропатологлар томонидан чиқарилган касаллик варақаларининг умумий сонининг 70% дан ортиғи умуртқа поғонасининг дегенератив-дистрофик касалликларининг турли клиник кўринишларига тўғри келади.

Вақтинчалик ногиронлик ва ногиронлик сабаблари орасида ушбу касаллик ҳали ҳам биринчи ўринлардан бирини эгаллайди. Орқа мия дегенератив-дистрофик касалликлари билан оғриган беморларнинг ногиронлик даражаси аҳолининг 10 минг нафарига 4 кишини ташкил этади ва бу кўрсаткич бўйича таянч-ҳаракат тизими касалликлари гуруҳида биринчи ўринда туради.

Орқа мия дегенератив-дистрофик касалликлари ривожланишининг олдини олиш ва оғриқ синдромини бартараф этиш муаммоси тобора муҳим аҳамият касб этмоқда ва самарали жисмоний реабилитация дастурини ишлаб чиқиш нуқтаи назаридан ҳам, аҳолининг барча тоифалари учун унинг мавжудлиги нуқтаи назаридан ҳам ҳал қилиниши керак. Умумий компютерлаштириш даврида, жисмоний меҳнатдан ақлий меҳнатга кескин ўтиш, инсоннинг жисмоний фаоллигининг пасайиши кузатилади. Ўтирган иш, машина ҳайдашда мушакларнинг қисқаришини пасайишига олиб келади. Тадқиқотлар шуни кўрсатдики, инсон умуртқа поғонасининг 80%и мажбурий ярим эгилган ҳолатда бўлади. Бу ҳолатда узоқ вақт туриш орқа тикловчи мушакларининг чўзилиши ва уларнинг қисқаришини пасайишига сабаб бўлади. Бу умуртқа поғонасининг дегенератив-дистрофик касалликларининг пайдо бўлишига олиб келадиган асосий омиллардан биридир.